

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiaunionin hallintomallista

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiaunionin hallintomallista (U 8/2017 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 12/2018 vp — U 8/2017 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Päivi Janka, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Markku Kinnunen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Outi Vilén, ympäristöministeriö
- johtaja Heikki Väisänen, Energiavirasto
- yhteiskuntasuhdejohtaja Ilkka Räsänen, Neste Oyj
- Vice President, Smart energy and transport solutions Tuula Mäkinen, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- toimialapäällikkö Tage Fredriksson, Bioenergia ry
- asiantuntija Jukka Makkonen, Energiateollisuus ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- ryhmäpäällikkö Mia Nores, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Motiva Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Kemiateollisuus ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon TaVL 14/2017 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä U 8/2017 vp. Jatkokirjelmässä kuvataan kolmikantaneuvottelujen nykytilannetta Suomen kannalta oleellisin osin ottaen myös huomioon puhtaan energian pakettiin kuuluvan uusiutuvan energian direktiivin (RED II) neuvottelutilanteen kehittymisen.

Asetusehdotuksella energiaunionin hallintomallista luodaan uusi menettely jäsenvaltioiden ja komission välille EU:n energia- ja ilmastopoliittisten tavoitteiden toteutumisen seurannalle. Jäsenvaltiot veloitetaan laatimaan integroitu kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma kymmenen vuoden välein. Hallintomalliasetuksen perusteella jäsenvaltio asettaa ja raportoi kansalliset tavoitteet kaikkien energiaunionin viiden ulottuvuuden osalta sekä raportoi jäsenmaakohtaisesta kehityksestä tavoitteiden saavuttamisessa. Asetus keskittyy etenkin uusiutuvan energian määrään ja energiatehokkuuden kehittymiseen.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 2 päivänä helmikuuta 2017 toimitetussa kirjelmässä (U 8/2017 vp). Jatkokirjelmässä täydennetään ja täsmennetään valtioneuvoston kantoja vastaamaan asetusehdotuksesta käytävien neuvottelujen nykytilannetta.

Parlamentin esittämän kaavan, jolla määritettäisiin uusiutuvan energian osuus eri jäsenvaltioille, vaikutuksia Suomen uusiutuvan energian tavoitteen tasoon on kuvattu uusiutuvan energian direktiivistä tehdyssä U-jatkokirjelmässä. Suomi pitää tärkeänä, että kaavaan tehdään RED II -jatkokirjeessä kuvattuja muutoksia tai vähintään voidaan ottaa huomioon hallintomalliasetuksen 5 artiklassa mainitut kansalliset olosuhteet komission arvioidessa kunkin jäsenvaltion uusiutuvan energian osuuden riittävyyttä.

Suomi pitää tärkeänä, että jäsenvaltion ennen vuotta 2020 tehdyt toimet otettaisiin huomioon uusiutuvan energian lisäämisessä. Tämän vuoksi Suomi katsoo, että hallintomallin artiklassa 2 (19) varhaisiin uusiutuvan energian edistämisen toimiin olisi tärkeää lukea toimet jaksolta 2005—2020 tai vähintään usean vuoden ajalta ennen vuotta 2020. Suomi pitää tärkeänä, että varhaiset toimet osana artiklan 5(d) kriteeristöä otettaisiin huomioon myös laskentakaavassa.

Suomi katsoo, että ohjeellinen kaava tulisi sisällyttää ensisijaisesti hallintomalliasetukseen. Suomi voi kuitenkin osana kokonaisratkaisua hyväksyä kaavan sisällyttämisen RED II -direktiivin liitteeksi, jos direktiivistä ilmenee selkeästi sen ohjeellinen luonne. Kaava tulisi ottaa käyttöön ainoastaan tilanteessa, jossa hallintomalliasetuksen mukaiset kansalliset ilmasto- ja energiasuunnitelmat eivät yhteisesti ole saavuttamassa EU:n uusiutuvan energian tavoitetta.

Energiatehokkuuden osalta Suomi kannattaa sitä, että komissio antaa suosituksia energiatehokkuustavoitteen tarkistamiseksi niille jäsenvaltioille, joilla näyttäisi oleva energiansäästöpotentiaalia jäljellä, ja jos nämä toimet eivät riitä, sen jälkeen ehdottaisi unionin yhteisiä toimia.

Valiokunnan lausunto TaVL 28/2018 vp

Suomi pitää tärkeänä, että hallintomalliasetuksella ei kohtuuttomasti lisätä hallinnollista taakkaa, varsinkin kun asetusluonnoksen tarkoituksena on ollut erilaisten nykyisten raportointien muuttaminen suoraviivaisemmiksi ja kevyemmiksi. Suomi voi kuitenkin osana kokonaisratkaisua ja energiaunionin toimeenpanoa hyväksyä hallinnollisen taakan kohtuullisen lisääntymisen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Lähtökohdat ja neuvotteluvaihe

Ehdotus asetukseksi energiaunionin hallintomallista on osa komission puhtaan energian pakettia. Talousvaliokunta on arvioinut ehdotusta lausunnossaan TaVL 14/2017 vp — U 8/2017 vp ja viittaa kokonaisuuden lähtökohtien osalta aiemmin lausumaansa. EU:n ilmasto- ja energiatavoitteet konkretisoituvat puhtaan energian paketin eri osa-alueissa. Hallintomalliasetuksen tavoitteena on luoda uusi menettely energia- ja ilmastopolitiikkaan jäsenvaltioiden ja komission välille ja mahdollistaa jäsenvaltioiden itse määrittelemien tavoitteiden etenemisen seuranta.

Hallintomallia koskevasta asetusehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemys 18.12.2017, ja myös parlamentti on hyväksynyt kantansa asiaan. Tavoitteena on saavuttaa neuvotteluissa sopu kesäkuun loppuun mennessä. Talousvaliokunta keskittyy tässä lausunnossaan arvioimaan keskeisimpiä avoimia neuvottelukysymyksiä.

Laskentakaavan luonne ja sisältö

Neuvottelujen keskeisimpiä avoimia kysymyksiä on parlamentin ehdottama laskentakaava. Talousvaliokunta on korostanut uusiutuvan energian direktiiviä koskevassa lausunnossaan esitetyn kaavan ongelmallisuutta. Kaavan oikeudellisen luonteen osalta valiokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että sikäli kun kaava sisällytetään sääntelyyn, sen ohjeellinen luonne tulee varmistaa sijoittamalla se osaksi nyt käsiteltävää hallintomalliasetusta.

Talousvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota esitetyn kaavan komponenttien epävarmuustekijöihin. Valiokunta pitää esitettyä bkt-pohjaista komponenttia Suomen näkökulmasta lisätaakkaa aiheuttavana ja velvoitteiden epäoptimaalista kohdentumista korostavana. Valiokunta pitää lisäksi paremman sääntelyn näkökulmasta kyseenalaisena valmistelutapaa, jossa esitetyn kaavan vaikutukset jäävät erittäin epävarmoiksi: erityisesti tämä koskee ehdotettuja uusiutuvan energian potentiaalia ja ulkomaan yhteyksien määrää kuvaavia komponentteja. Kaavan arviointia vaikeuttaa olennaisesti se, ettei laskennan taustalla olevia oletuksia ja jäsenvaltiokohtaista dataa ole julkistettu. Talousvaliokunta korostaa lisäksi, että kaavan tulisi huomioida kansalliset olosuhteet ja varhaisten toimien merkitys uusiutuvan energian edistämisessä.

Hallintomallin mahdollisuudet ja hallinnollinen taakka

Talousvaliokunta katsoo, että oikein toimiessaan hallintomalli voi tarjota välineitä mitata ja seurata läpinäkyvästi ja luotettavaan dataan perustuen energia- ja ilmastotavoitteiden toteutumista. Energiatohokkuuden osalta hallintomalli voi tarjota komissiolle toimivia välineitä ohjata jäsenvaltioita suuntaamaan toimiaan oikein energiansäästöpotentialinsa hyödyntämiseksi. Yksi osa-

Valiokunnan lausunto TaVL 28/2018 vp

alue, jota hallintomallin kautta voitaisiin tehdä läpinäkyvämmäksi jäsenvaltioiden välillä, ovat sellaiset energiatuet, jotka tosiasiallisesti laskevat päästöoikeuksien hintaa mutta eivät johda päästöjen vähenemiseen Euroopan tasolla.

Talousvaliokunta on aiemmin sekä nyt käsiteltävästä asetusehdotuksesta että energia- ja ilmasto-selonteosta antamissaan lausunnoissa korostanut alueellisen ja erityisesti pohjoismaisen yhteistyön merkitystä energiasektorilla. Energiaunionin hallintomallia tulisi hyödyntää osaltaan myös keinona vahvistaa alueellista yhteistyötä energiapolitiikan suunnittelussa. Tätä kautta voidaan edistää toimien johdonmukaisuutta ja energiamarkkinoiden toimivuutta.

Hallintomallin ajatuksena on ollut paitsi tehostaa myös virtaviivaistaa ja keventää nykyisiä raportointivelvoitteita. Tämä tavoite ei kuitenkaan näyttäisi tällä hetkellä täysin toteutuvan, vaan malli saattaa tosiasiallisesti lisätä hallinnollista taakkaa. Valiokunta painottaa, ettei hallintomallilla tule luoda perusteetonta taakkaa esimerkiksi tarpeettoman laajojen tai päällekkäisten raportointivelvoitteiden kautta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 5.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen